

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

РІШЕННЯ

від 8 січня 2024 року

№ 190/1

Про проекти законів України
(реєстр. №№ 10378 від 25.12.2023,
10378-1 від 29.12.2023, 10378-2 від 29.12.2023,
10378-3 від 08.01.2024)

Комітет з питань екологічної політики та природокористування розглянув, відповідно до предметів відання, проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань мобілізації, військового обліку та проходження військової служби (реєстр. № 10378 від 25.12.2023), внесений Кабінетом Міністрів України, та альтернативні до нього проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань мобілізації, військового обліку та проходження військової служби (реєстр. № 10378-1 від 29.12.2023), внесений народним депутатом України Гончаренком О.О., проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань мобілізації, військового обліку та проходження військової служби, враховуючи здоровий глузд та реальні перспективи зміцнення обороноздатності, збереження громадян і країни (реєстр. № 10378-2 від 29.12.2023), внесений народним депутатом України Мазурашу Г.Г., проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань мобілізації, проходження військової служби та звільнення з військової служби, ведення військового обліку (реєстр. № 10378-3 від 08.01.2024), внесений народним депутатом України Разумковим Д.О. та іншими народними депутатами України.

Як зазначено у пояснювальних записках до законопроектів реєстр. № 10378 та 10378-1, вони розроблені з метою законодавчого удосконалення процедур проведення заходів мобілізації, удосконалення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, соціального захисту військовослужбовців, а

також окремих питань проходження військової служби для покращення якості підбору особового складу під час доукомплектування бойових підрозділів для відсічі збройної агресії проти України.

Завданнями законопроектів реєстр. № 10378 та 10378-1 є уточнення питань військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, посилення соціального захисту військовослужбовців під час отримання медичної допомоги та після звільнення з полону, уточнення обов'язків органів місцевого самоврядування, місцевих державних адміністрацій, військово-цивільних адміністрацій, військових адміністрацій, підприємств, установ і організацій та громадян України під час проведення мобілізації, уточнення підстав для надання відстрочки та звільнення від призову на військову службу, а також для звільнення з військової служби.

В основному дублюючи норми законопроекту реєстр. № 10378, альтернативний законопроект реєстр. № 10378-1 має відмінності, серед яких необхідно відмітити наступні.

В альтернативному законопроекті реєстр. № 10378-1 відсутня норма щодо обов'язку громадян «реєструвати електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста у порядку встановленому Кабінетом Міністрів України». Також не підтримується пропозиція, що не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані визнані в установленому порядку особами з інвалідністю тільки I чи II групи.

Пропонується також доповнити Прикінцеві та перехідні положення законопроекту нормою, що «військовослужбовці, яким надано право за цим законом звільнитися з військової служби у зв'язку з закінченням строку служби (якщо військовослужбовці не висловили бажання продовжувати військову службу) та у разі безперервної служби під час дії воєнного стану протягом 18 місяців, звільняються з військової служби з дня набуття такого права але не пізніше трьох місяців з дня подання рапорту на звільнення».

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту реєстр. №10378-2 головною метою законопроекту є внесення до законодавства змін, які дозволять оптимізувати мобілізаційну роботу та сприятимуть і зміцненню обороноздатності, і зняттю непотрібної зайвої напруги в суспільстві.

Альтернативний законопроект реєстр. № 10378-2 повторює в більшості норми законопроекту реєстр. № 10378, проте також має відмінності, серед яких необхідно відмітити наступні.

Норму щодо зобов'язання громадян реєструвати електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста пропонується викласти у такій редакції:

«реєструвати (за наявності відповідних технічних можливостей) електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста у порядку встановленому Кабінетом Міністрів України».

Пропонується встановити, що не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані, «визнані в установленому порядку особами з інвалідністю I, II чи III групи або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до дванадцяти місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії)».

Пропонується також доповнити Прикінцеві та перехідні положення законопроекту нормою, що «військовослужбовці, які беруть безпосередню участь у відсічі збройної агресії проти України, підлягають заміні (ротації) для відпочинку та відновлення боєздатності не пізніше ніж через шість місяців участі у відповідних заходах у зоні ведення бойових дій. Період відновлення має бути не менше періоду виконання бойових завдань у зоні ведення бойових дій (але не менше двох місяців). Військовослужбовці під час відновлення боєздатності за їх бажанням переміщуються до бойових підрозділів військових частин на рівнозначні та вищі посади».

Альтернативний законопроект реєстр. № 10378-3 повторює в більшості норми законопроекту реєстр. № 10378, проте, як зазначено в пояснювальній записці до нього, ключовими відмінностями пропонованого законопроекту від основного є:

1) виключено норми, які фактично перекладають на органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, поліцейських та роботодавців функції територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП), оскільки такі функції є непридатними вказаним суб'єктам;

2) з метою недопущення банкрутства суб'єктів господарювання і надмірного тиску на них пропонується, по-перше, вилучити фізичних осіб – підприємців з переліку суб'єктів, на який поширюється військово-транспортний обов'язок, по-друге, встановити, що в одного підприємства, установи, організації, суб'єкта господарювання не може бути залучено більше 30 відсотків транспортних засобів, що перебувають у власності такого підприємства, установи, організації, суб'єкта господарювання;

3) перекласти бюрократичний обов'язок з громадянина на державу – електронний кабінет для кожного призовника, військовозобов'язаного, резервіста створюється органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів (ТЦК та СП, Центральне управління Служби безпеки України та регіональні органи Служби безпеки України, відповідні підрозділи Служби зовнішньої розвідки України), відомості, необхідні для доступу до електронного кабінету надаються громадянину шляхом вручення повістки, водночас, громадянин може самостійно звернутись в ТЦК та СП для отримання відомостей для доступу в електронний кабінет;

4) уточнено, що після оголошення мобілізації чи її продовження громадянин зобов'язаний з'явитись до ТЦК та СП для уточнення облікових даних виключно у разі отримання повістки;

5) чітко закріплюється принцип, що повістки вручаються виключно особисто у спосіб, що дозволяє ідентифікувати особу, якій вручається повістка, як наслідок, забороняється вручення повісток через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного та резервіста або на електронну пошту;

6) виключено вимогу до громадян України віком від 18 до 60 років мати постійно при собі військово-обліковий документ, оскільки паспорт громадянина України є достатнім документом для ідентифікації особи;

7) зберегти чинні на сьогодні підстави відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації;

8) передбачити квоту на бронювання працівників патронатної служби у 25% і в органах місцевого самоврядування у 30%;

9) зберегти вік у 27 років, з якого особа підлягає мобілізації;

10) у зв'язку з необхідністю належного запровадження новел законопроекту передбачити, що норми про базову загальновійськову підготовку і базову військову службу набирають чинності через півроку після припинення або скасування воєнного стану;

11) передбачити звільнення за власним бажанням військовослужбовців, які під час дії воєнного стану вислужили не менше 24 місяці, з яких протягом не менше восьми місяців брали безпосередню участь у воєнних (бойових) діях, перебуваючи у районах здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії держави, що формально чи фактично є учасником воєнних дій проти України (на відміну від пропонованих в основному проекті 36 місяців вислуги під час дії воєнного стану незалежно від місця проходження служби);

12) виключити статтю про «тимчасові міри, які можуть бути запроваджені до громадян під час проведення мобілізації», оскільки її норми порушують Конституцію України;

13) альтернативний проект повертає гарантованість щорічних відпусток військовим під час дії воєнного стану, в той час як основний проект покладає це питання на розсуд командира (завдяки формулюванню про те, що відпустка «може надаватися»);

14) передбачено ширший перелік підстав для звільнення від проходження базової військової служби (звільнення від проходження такої служби осіб, які самостійно виховують дітей, утримують осіб з інвалідністю, інші пільгові умови, які на сьогодні є підставою звільнення від проходження військової служби);

15) передбачено, що базова військова служба не може тривати довше 12 місяців під час воєнного стану. Таким чином, усувається потенційна проблема «безстрокової» служби, як це на сьогодні склалось зі строковиками;

16) вилучено обмеження на вступ до державної служби, поліції і прокуратури лише за умови досвіду військової служби, оскільки, по-перше, це є дискримінацією невійськовозобов'язаних жінок і осіб, які мають право на відстрочку або звільнення від проходження служби, а по-друге, проходження

військової служби ніяким чином не пов'язане з професійними обов'язками вказаних посадових осіб;

17) закріплення права на обчислення вислуги років військової служби на пільгових умовах (один місяць служби за три місяці) у таких випадках: участь у бойових діях у воєнний час, під час дії правового режиму воєнного стану в Україні; час проходження служби, протягом якого особа брала участь в антитерористичній операції; період проходження служби у військовому резерві під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів; час проходження служби, протягом якого особа брала участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів;

18) закріплення норми, згідно з якою розміри посадового окладу, окладу за військовим званням, види, розміри та підстави виплати щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, види, розміри та підстави виплати одноразових додаткових видів грошового забезпечення визначаються законом. До набрання чинності відповідним законом, який установить розміри вказаних складових грошового забезпечення, такі розміри встановлює Кабінет Міністрів України;

19) закріплення розміру одноразової грошової допомоги, що виплачується в період дії воєнного стану у разі загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби, не може становити менше 15 000 000 гривень. Особи, які раніше отримали одноразову грошову допомогу в меншому розмірі зможуть отримати донорахування до вказаної суми;

20) краще врегулювання питання дострокового присвоєння чергового військового звання, а саме пропонується, що під час дії воєнного стану, стану війни або відсічі збройної агресії проти України заохочення у виді дострокового присвоєння чергового військового звання може бути застосовано вдруге та втретє за визначених умов.

Законопроектами реєстр. №№ 10378, 10378-1 та 10378-2 вносяться зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», але вони не враховують те, що 8 листопада 2023 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту, удосконалення законодавства з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, організації та проведення евакуації населення, забезпечення охорони життя та здоров'я громадян» № 3441-IX, яким абзац п'ятнадцятий частини першої статті 23 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" після слів "Національної поліції України" доповнено словами "Державної служби України з надзвичайних ситуацій".

Державна служба України з питань надзвичайних ситуацій зауважила, що з метою збереження під час проведення мобілізації особового складу для потреб органів та підрозділів цивільного захисту абзац дев'ятнадцятий частини першої статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (в редакції проектів Законів) після слів «Національної поліції України» необхідно доповнити словами «Державної служби України з надзвичайних ситуацій».

Абзацом шостим пункту 2 частини першої статті 37 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» (в редакції проектів Законів) передбачається встановити, що взяттю на військовий облік військовозобов'язаних підлягають, зокрема, «особи начальницького та рядового складу сил цивільного захисту».

При цьому слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 22 Кодексу цивільного захисту України (далі — Кодекс) до сил цивільного захисту належать Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту, аварійно-рятувальні служби, формування цивільного захисту, спеціалізовані служби цивільного захисту, пожежно-рятувальні підрозділи (частини), добровільні формування цивільного захисту.

Крім того, слід зазначити, що, враховуючи положення частини першої статті 99 Кодексу, особами рядового та начальницького складу служби цивільного захисту укомплектовані винятково органи та підрозділи цивільного захисту, до яких відповідно до частини першої статті 171 Кодексу належать сили цивільного захисту, заклади освіти та наукові установи, заклади охорони здоров'я (медичні підрозділи), що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Враховуючи викладене, з метою узгодження проектів Законів із Кодексом пропонується в абзаці шостому пункту 2 частини першої статті 37 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» (в редакції проектів Законів) слова «сили цивільного захисту (крім осіб, прийнятих на службу цивільного захисту у порядку, визначеному Кодексом цивільного захисту України)» замінити словами «служби цивільного захисту».

Крім того, з метою збереження особового складу для потреб органів та підрозділів цивільного захисту пропонується пункт 1 частини п'ятої статті 37 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» (в редакції проектів Законів) доповнити абзацом такого змісту: «прийняті на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту».

Також із метою узгодження проектів Законів із частиною першою статті 101 Кодексу пропонується в пунктах 2 і 3 частини п'ятої статті 37 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» (в редакції проектів Законів) слова «які прийняті на службу до органів і підрозділів служби цивільного захисту» замінити словами «які прийняті на службу цивільного захисту».

Як зазначено у пояснювальних записках до законопроектів, реалізація їх положень не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

Враховуючи викладене, Комітет вирішив:

1. Рекомендувати Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки самостійно визначитись із законопроектом, який буде прийнятий за основу з урахуванням зауважень, викладених у вмотивувальній частині, та норм прийнятого 8 листопада 2023 р. Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту, удосконалення законодавства з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, організації та проведення евакуації населення, забезпечення охорони життя та здоров'я громадян» № 3441-IX.

2. Рішення направити до Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО

